

40.84x37.81	1/7	עמוד 62	שבועון - בקהילה	09/07/2026	98372214-6
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

כך יהפוך הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי ימים יגידו :

אליעזר גרינצווייג

יהודה טאוב, מנהל קרן הון סיכון ואדם של רעיונות גדולים, חושב שישאל זקוקה לרעיון פורץ דרך שישנה מהיסוד את כל המשוואות המדיניות - גם אם תג המחיר שלו יעמוד על מאה מיליארד דולר

כך יהפוך הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי

ימים יגידו

פרויקט שישנה ללא הכר את הנוף במזרח התיכון, או גימיק של כמה משוגעים לדבר?

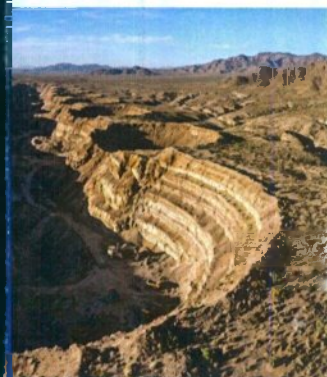
אליעזר גרינצווייג סוקר את ההיסטוריה העקובה ממים של רעיון 'תעלת הימים' וחולם על היום בו יוכל לשוט בסירת חסקה מחוף אשדוד למפרץ אילת

98372215-7	09/07/2026	בקהילה - שבועון	עמוד 64	2/7	19.97x27.78
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

כך יתפזר הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי ימים יגידו :

החזון המדהים. חוף ליד דימונה

ההכשרים שהייתה יוצרת הפצצה

נחשך מתושבי ישראל. שורת פיצוצים אטומיים מבוקרים

המופתעים יותר מכולם היו מן הסתם תושבי דימונה. הללו, שנשלחו מטעם המדינה להתיישב בלב המדבר, לא שיערו בחלומותיהם הפרועים ביותר כי יבוא יום ועיירת הפיתוח הזנוחה שלהם תהפוך לנמל סוואן עם קו ראשון לים...

פצצות לצורכי שלום

התיאור שזה עתה קראתם מצייר היסטוריה חלופית שמעולם לא התרחשה (ואולי טוב שכך...), אבל היא לא לגמרי מצוצה מהאצבע. בשנת תשכ"ג (1963) מדענים במעבדות הלאומיות 'לורנס ליברמור' בקליפורניה, המקום שבו טובי המוחות שקדו על פיתוח פצצת המימן, אכן הגו תוכנית מסמרת שיער בשם "פרויקט מחרשה". באותה תקופה האופטימיות בכל הקשור לשימוש באנרגיה גרעינית למטרות שלום הרקיעה שחקים, והיו מי שהציעו להשתמש בפצצות אטום לביצוע מהיר של מפעלי הנדסה כבירים. הרקע לדברים היה ההשפעה הסובייטית הגוברת במצרים, מה שעורר חששות לגבי חופש השיט האמריקאי בתעלת סואץ במקרה של מלחמה בין המעצמות. האמריקאים הציעו אפוא

"אילת פונתה עד אתרון יושביה", המשיך ראש ממשלת ישראל. "אין כרגע נפש חיה דרומית לבאר שבע".

"אני זוכר שתמיד דיברת על החשיבות של הפרחת הנגב", אמר הקול מווינגטון. "נראה שקיבלת את מבוקשך".

עד ששמש הבוקר הפציעה מעל הרי אדום הרעידו את הרי מרכז הנגב עוד שלושה פיצוצים אטומיים. המתקפה האטומית על ישראל עתידה הייתה להימשך גם בלילה הבא וזה שלאחריו. בחודשים ובשנים הבאות הפיצוצים הבלתי פוסקים יפכו לחם חוקם של אזרחי ישראל. ענן סמיך של אבק ועשן יחשיך חלקים נרחבים בדרום הארץ. בתוך האובך ינועו דחפורים ומשאיות וישנועו כמויות אדירות של אדמה.

כעבור שלוש שנים התפזרו ענני האבק ושניים וחצי מיליוני אזרחי ישראל הביטו בהשתאות בפלא העולמי שקם לנגד עיניהם: תעלת מים אדירה המתחילה באזור אשקלון וחוצה את הנגב עד מפרץ אילת, מביאה איתה ספינות סוחר מכל קצות תבל שזכו עתה לנתיב הפלגה מהיר ובטוח ממזרח למערב ובתמורה הזרימו סכומי עתק לקופתה של מדינת ישראל הצעירה.

המתקפה הגרעינית על ישראל החלה לקראת חצות, בשעה שמרבית תושבי הארץ לנו בבתיהם ולפיכך סכנת הפגיעה מנשורת רדיו-אקטיבית הייתה נמוכה. המעטים שהשקיפו לכיוון דרום הבחינו רק בבוקה שהאיר לרגע את האופק, כמו סופת רעמים רחוקה.

קרוב יותר לזירת האירוע, בבאר שבע, התושבים הצטוו להגיף את החלונות הפונים לדרום. כוחות המשטרה שפטלו ברחובות הרכיבו משקפי שמש בעלי עדשות כפולות. אלה מהם שלא התאפקו והביטו לאן שלא צריכים היו להסתכל ראו את השמים מקבלים גוון ארגמני כהה בעוד הקרקע רועדת מתחת רגליהם. הם לא הפכו לנציבי מלח אבל חלקם יחושו צריבה בפניהם למשך כמה ימים, כאילו עמדו בשמש הקופחת ללא קרם הגנה.

אבל המחזה התגלה במלוא הדרו המבעית רק לקומץ המומחים שהתחפרו בבוקר בין הבתים הנטושים של עיירת הפיתוח דימונה. הללו ראו את ההבזק הצורב שקרע את חשכת הלילה. מיד אחר כך משהו אדיר החל להתרומם באיטיות השמימה, כאילו משהו העיר משנתה מפלצת מדברית עתיקת יומין. הגוש המעורפל היתמר כמו עמוד עשן, עטרת של ברקים סביב כדור האש שבראשו. כשהגיע העמוד לגובה כמה קילומטרים הוא החל להתרחב, מקבל בהדרגה את צורת הפטרייה המפורסמת לשמצה.

מרשים ככל שהיה המראה בשמים - הדרמה האמיתית התחוללה על פני הארץ.

עצי שיטה התלקחו ועלו בלהבות. הקרקע הזועזעה ונימוחה, כאילו הפכה לדייסה. צוקים קרסו, הרים התמוטטו. פני הנוף השתנו ללא הכר. האדמה עצמה הפכה ללבה מבעבעת, זורמת כמו מים בוערים. בעיירת הכורים מצפה רמון, הצוק המפורסם התבקע וחלק מהמבנים נפלו אל תוך המכתש.

למרות השעה המאוחרת עודכן ראש הממשלה דוד בן-גוריון בהתרחשויות.

"שר ההגנה האמריקאי נמצא על הקו", דיווח לו המזכיר הצבאי.

"גוד איבנינג, מיסטר פרייס מיניסטר", נשמע קולו של רוברט מקנמארה ממרחק שנים עשר אלף קילומטרים.

"הרס כבד בנגב", אמר לו בן-גוריון ביבושת. "היועצים שלי אומרים שזו רק ההתחלה", השיב האמריקאי.

ואכן, באותם רגעים ממש, במרכז הנגב, הרעיד את הלילה פיצוץ אטומי שני. במעון הרשמי ברחוב בלפור בירושלים דימה בן-גוריון לראות את החלונות רועדים, אבל אולי אלה רק היו עיניו המזדקנות שתעתעו בו.

19.97x27.65	3/7	עמוד 65	בקהילה - שבועון	09/07/2026	98372216-8
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

כך יהפוך הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי ימים יגידו :

דו"ח רשמי שהוגש לוועדה לאנרגיה אטומית הציע לכרות את תוואי התעלה באמצעות 520 פיצוצים גרעיניים מבוקרים שייצרו שרשרת מכתשי ענק, זאת כדי להזיל את עלויות החפירה ולהפוך את המיזם לכלכלי

אם המשאב החשוב ביותר של ישראל איננו הגז שמתחת לקרקע או תעשיית ההייטק שמעליה, אלא המיקום שלנו?

טאוב הוא המייסד ושותף מנהל של קרן הון-סיכון ומאחוריו פעילות מגוונת בעולם העסקי והביטחוני. בכל שנה, כך הוא מספר לי, הוא בוחן בממוצע כ-1,400 רעיונות עסקיים וטכנולוגיים, מתוכם החברה שלו בוחרת 6-8 להשקעה. המטרה היא לזהות רעיונות מחוץ לקופסה שמסוגלים לחולל מחר חדש.

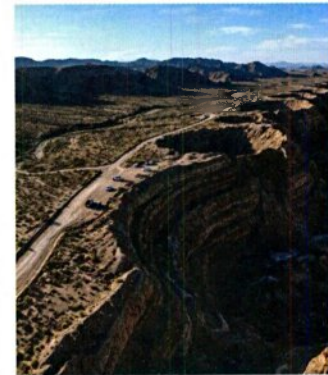
את הגישה הזאת בחר טאוב ליישם על האתגרים הניצבים בפני מדינת ישראל. התוצאה היא ספר חדש ומסקרן, 'הפוטנציאל הישראלי', ובו 12 רעיונות נועזים (הוצאת 'סלע מאיר'). זה אינו ספר לרכי לבב או מוגבלי דמיון. תג המחיר של כל אחד מהרעיונות הללו מתחיל במאה מיליארד דולר. אבל המשותף להם שהם שוברים את הפרדיגמה הקיימת ועשויים להעמיד את ישראל במקום שונה לגמרי.

"ישראלים הם אלופי העולם באלתור פתרונות, אבל במיוחד אחרי השביעי באוקטובר הגיע הזמן להגדיל ראש ולחשוב באופן יצירתי שלא רק פותר בעיה נקודתית אלא משנה את כללי המשחק עצמם", מסביר לי טאוב.

לרעיון 'תעלת הימים', הראשון מתוך 12 הרעיונות שלו, הגיע בדרך מקרה. זה קרה בתחילת מלחמת 'חרבות ברזל' כאשר נוצר נתק עם צמרת ההנהגה במצרים. המצרים הפסיקו לענות לטלפונים, ובקריה התכנסו קבוצה של גנרלים שגלגלו רעיונות איך להחזיר את מצרים לשולחן. לפתע צץ במוחו של טאוב רעיון שעלותו עשרים אלף ש"ח בלבד, והוא קיבל אישור לבצעו.

הרעיון היה פשוט. טאוב הרכיב צוות עבודה שכלל את המומחה המוביל בישראל לחפירת תעלות מים וכן מומחים מתחום הגיאולוגיה, הכלכלה ועוד, ויחד איתם התחיל להסתובב בנגב ולסמן אתגרים עם דגלים צהובים. "המטרה הייתה לגרום למצרים לחשוב שיששראל נגישת ברצינות לחפירת תעלה 'עוקפת סואץ' - איום רציני על משטר שחלק ניכר מהכנסתו נשען על מעבר אוניות בתעלת סואץ".

עוד לפני שהתוכנית יצאה לפועל נמצאו מנופי לחץ אחרים על המשטר המצרי, אבל ההתעסקות בנושא התעלה הובילה את טאוב לתובנה מפתיעה: שלושת המחסומים שסיכלו בעבר את תוכניות 'תעלת הימים' - הטכנולוגי, הכלכלי והמדיני -

חזון מרהיב. התעלה לים המלח

לפי התוכנית, מאות פצצות גרעיניות בעוצמות שונות יוטמנו בבורות עמוקים שייחפרו לכל רוחב הנגב. התוצאה אמורה הייתה להיות שרשרת של מכתשי ענק בקוטר 100-300 מטרים שיתחברו זה לזה תוך יצירת תעלה רחבה ועמוקה. בעוד עלות חפירה בשיטות רגילות עמדה על 30 דולר לקוב עפר, השימוש באופציה הגרעינית הוזיל את העלויות לדולר אחד לקוב. "רק כך יהיה המיזם כלכלי", סיכמו המדענים. הם טענו כי חישובו את רמת הקרינה שתיפלט לחלל האוויר והגיעו למסקנה שהיא תהיה "בטוחה הנסבל".

למרבה המזל, קברניטי המדינה דאדו דחו בנימוס את ההצעה. הרעיון הגרנדיוזי להרעיש את ישראל במאות פצצות גרעיניות למטרות שלום היה קשה לעיכול אפילו לבעלי דמיון מדיני מפותח.

מיצר הורמוז הישראלי

מה שהיה רעיון מופרך והזוי לפני שישים ואפילו שלושים שנה, עשוי להיות המפתח לשנינו כולל במעמדה הגאו-אסטרטגי של ישראל. "בנדל"ן הדבר החשוב ביותר כידוע הוא 'לוקיישן, לוקיישן, לוקיישן'", אומר יהודה טאוב. "מה

"רעיון פשוט היה להשתמש בהבדל הענקי בין הימים לעשיית מקור כוח, הודם החשמלי ייכנס לתוך החושים ויעבור על פני הארץ העתיקה החדשה ויפריחה, ויעש אותה לפרדס ולנוה לאנשים עניים"

לחצוב תעלה חלופית דרך מדינת ישראל שתעבור דרך דרום הנגב ותאפשר תנועה מהים התיכון לים סוף בלי להזדקק לטובות מהמצרים.

אלא שכאן נתקלו האמריקאים בבעיה. בניגוד לאזור סואץ העשוי חול נוח לכרייה, אדמת הנגב סלעית ומצויים במרכז הרים המתנשאים לגובה מאות מטרים. חציבת תעלה בתנאים שכאלה תעלה הון עתק ותימשך שנים רבות. על מנת לקצר תהליכים ולהזיל עלויות העלו בארה"ב פתרון יצירתי אם כי מבעית למדי. דו"ח רשמי שהוגש לוועדה לאנרגיה אטומית הציע לכרות את תוואי התעלה באמצעות... 520 פיצוצים גרעיניים מבוקרים. כן, קראתם נכון.

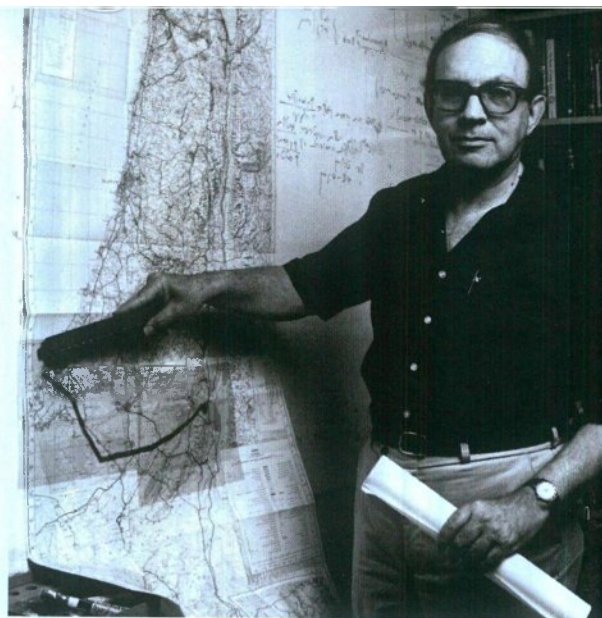
98372218-0	09/07/2026	בקהילה - שבועון	עמוד 66	4/7	19.63x27.56
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

כך יהפוך הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי ימים יגידו :

לו הייתה התוכנית
יצאת לפועל, מצדה
הייתה הופכת לאי, שביל
הנחש המפורסם היה
נעשה למגלשת מים
אקסטרים, וטורבינות
חשמל הידרואלקטריות
היו מפעילות תחנת
התפלה אדירה
שפותרת את צורכי
המים והאנרגיה

חזון אטומי. המעבדה הלאומית לורנס ליברמור

חזון נאמן. פרופ' יובל נאמן מדגים על מפת ישראל את מיזם תעלת הימים

תוכנית מעוררת השתאות שלו התממשה הייתה משנה ללא הכר את תווי פניה הגיאוגרפיים של ארץ ישראל.

תוכניתו של מהנדס המים שמחה בלס נועדה לפתור את מצוקת המים של מדינת ישראל, מדינה מדברית שחונה שאמורה לקלוט מיליוני עולים. בלס הציע לתפוס את מי הנחלים בגליל העליון - דן, חצבאני, בניאס והירדן הצפוני - לפני שהם יורדים לכינרת ולהפנות אותם למרכז הארץ ולנגב. מכיוון שהדבר ביא באורח בלתי נמנע להתייבשות ים כינרת ובעקבות כך להיעלמות ים המלח צירף בלס לתוכניתו רעיון גרנדיוזי נוסף: לכרות תעלה מאזור עכו לאורך עמק יזרעאל שבה יזורמו מים מהים התיכון לים כינרת. הדבר אומנם ימליח את הכינרת ויחסל את מאגר המים המתוקים הגדול ביותר במדינת ישראל, אבל ייצור זרימת מים עוצמתית לאורך הירדן הדרומי, לאורכו יוקמו שבע תחנות חשמל הידרואלקטריות. מי הים יגיעו בסופו של דבר לים המלח ובכך יצילו אף אותו מכליה.

בדרך אגב המליץ בלס לדג המדיני למצוא הזדמנות מתאימה כדי לדחוף את גבולות המדינה היהודית צפונה ומזרחה על מנת לכלול בתחומה גם חלקים מהירדן והליטאני, דבר שיעשה רק טוב למשק המים של המדינה שבדרך (דווקא החלק הזה מתוכניתו מתממש בימים אלה...).

"התוכנית של בלס מכילה הרבה אלמנטים מפתיעים המעידים על ראייה ארוכת טווח. למשל, הפקת חשמל ירוק בשיטות ידידותיות לסביבה שהיו חוסכות את הצורך בהקמת תחנות כוח פחמיות", אומר פרופ' משה גופן, מומחה לאגמים מהמכללה האקדמית תל חי ומנהל לשעבר של המעבדה לחקר הכינרת. "אבל אזרחי ישראל צריכים להודות על כך שהתוכנית המקורית לא יצאה אל הפועל".

הוא מסביר כי בשנות הארבעים טרם הייתה מודעות למשמעות האקולוגית של נקירת צעדים כה דרסטיים. באותה תקופה נבנה מוביל המים הארצי שסייע בהפרכת הנגב אך גם ייבש את אגם החולה, צעד הנחשב היום לטעות אקולוגית קשה.

ומשם דרומה, לאורך אפיק נהר הירדן, עד ים המלח. בשלב הבא הציע לכרות תעלה שתחבר את ים המלח עם מפרץ אילת, ובכך תאפשר לאוניות הבריטית להזדרז בדרך להודו.

תוכניתו של אלן הייתה מספיק פנטסטית כדי שמעטים יתייחסו אליה ברצינות, מלבד הוויזם כמוהו. אחד מהם היה תיאודור הרצל. בספרו 'אלטנולנד' מפגיש הרצל את גיבורי ספרו עם גרסה משוכללת של רעיון 'תעלת הימים' שלפי חזונו תהיה לאחד המנועים הכלכליים החזקים של מדינת היהודים.

"...לפניהם השתרע ראי התכלת של ים המלח. שאון כביר נשמע - מי התעלה המובאים מן הים התיכון ונופלים במורד העמק. ידוע כי ים המלח הוא המקום העמוק בכל מקומות כדור הארץ. רעיון פשוט היה להשתמש בהבדל הענקי הזה של שני השטחים לעשותו למקור כוח. לתעלה הזאת יש כוח חמישים אלף סוס... המים הנופלים הניעו את גלגלי הברזל תנועות אימוות בכוח. ומשם העבירו את הכוח הטבעי הפבוש אל מחוללי הזרם החשמלי, והזרם נכנס לתוך החוטים ויעבור על פני הארץ העתיקה החדשה, ויפריחנה, ויעש אותה לפרדס ולונה לאנשים אשר היו לפנינו עניים, חלשים, אובדי עצות ותועים".

'תעלת הימים' של הרצל היא גרסה משודרגת הפותרת לא רק בעיות תחבורה אלא מהווה מוקד לייצור אנרגיה ומנוע צמיחה כלכלי שיפריח את שממת ארץ ישראל. מעתה ואילך ימשיך רעיון תעלת הימים לגרות את דמיונם של אנשים נמרצים עבורם פער הגבהים האדיר בין הים התיכון לים המלח - פער של 440 מטרים - הצטייר כמתנה משמים שרק מחכה שיעשו איתה משהו.

להמליח את הכינרת

הגלגול הנועז והיומרני ביותר של רעיון 'תעלת הימים' מופיע בחוברת דקיקה שהודפסה במהדורה מצומצמת והוגשה בשנת תש"ד (1944) בחשאיית לקבוצת מנהיגים בתנועה הציונית. הייתה זו

אינם קיימים עוד. מה שאומר שאם ישראל נחושה ליישם את הרעיון, הוא בהחלט בר ביצוע.

"תעלה כזאת לא רק תהיה מקור הכנסה לישראל", מסביר טאוב. "בעידן של עלייה מתמדת בהיקף הספנות העולמית וההבנה שהכלכלה הגלובאלית לא יכולה להיות תלויה בשרשרות אספקה גחמניות ובלתי אמינות, 'תעלת אברהם', כפי שאני מכנה אותה, תשנה לחלוטין את מעמדה הגיאופוליטי של ישראל".

כדוגמה לכך הוא מצביע על 'מבצע קדש' שבה ישראל שיתפה פעולה עם בריטניה וצרפת בכיבוש חצי האי סיני. "זה לא שהבריטים והצרפתים היו בהכרח אוהבי ישראל גדולים אבל היה להם אינטרס חיוני למנוע את הלאמת תעלת סואץ בידי המשטר המצרי, דבר שהם תפסו כאיום קריטי על מעמדם. מעברי מים אסטרטגיים משנים בעצם קיומם את המשוואות הבינלאומיות ויוצרים שותפויות מפתיעות מבוססות אינטרסים".

אם תרצו, הכוונה היא ליצור מעין 'מיצר הורמוז' ישראלי - לא כדי לסחוט באימים את הכלכלה העולמית כפי שעושה המשטר האיראני, אלא כדי לספק משאב חיוני שיהפוך את ישראל לחוליה קריטית בשרשרת האספקה הגלובאלית.

תוכנית עם תשע נשמות

מכל תוכניות ההנדסה הגרנדיוזיות שנרקמו בארץ ישראל במאתיים השנים האחרונות, לרעיון 'תעלת הימים' יש את הזקן הארוך ביותר. זה מה שקורה כשכל מה שצריך בשביל לצאת לדרך זה מפה, לורד שחור ודמיון משוחרר.

הראשון שניסה את הספורט המשעשע הזה היה קצין חיל הים בריטי בשם וויליאם אלן.

כבר בשנת תרט"ו (1855) פרסם הלן את ספרו 'ים המוות - מסלול חדש להודו'. באותם הימים תעלת סואץ טרם נכרתה, והאדמירלות הבריטית חיפשה דרך לחבר את חלקי האימפריה באמצעות מערך תחבורה ימי. אלן הציע לנצל את הפרשי הגובה בין הים התיכון לימת כינרת כדי להציף את עמק יזרעאל תוך יצירת רצף ימי עד ים כינרת

20.24x29.46	5/7	67 עמוד	שבועון - בקהילה	09/07/2026	98372217-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

כן יהפוך הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי ימים יגידו :

ארבעה מסלולים לפרויקט תעלת הימים

חזון אחד, ארבע דרכים

1. תוכנית בלט (1944)

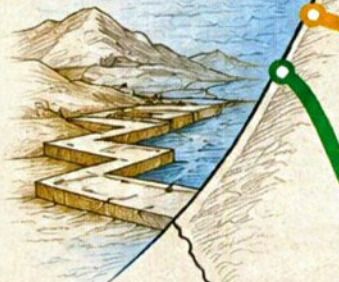
עיקרי התוכנית:
המלחת ים כינרת וייצור חשמל לאורך אפיק הירדן.
תוואי המסלול:
תעלה מהכינרת לאורך הירדן עד ים המלח, ומשם דרומה עד מפרץ אילת.

2. תוכנית נאמן (1978)

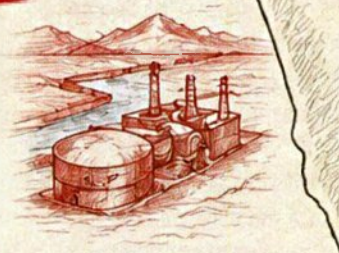
עיקרי התוכנית:
הצלת ים המלח וייצור חשמל תוך ניצול הפרשי הגובה באזור דרום ים המלח.
תוואי המסלול:
תעלה מנהלל אשדוד עד ים המלח, ומשם דרומה לאורך הערבה עד אילת.

3. RED-DEAD (2007)

עיקרי התוכנית:
הצלת ים המלח ומפעלי התפלה בערבה.
תוואי המסלול:
תעלה לאורך הערבה מים המלח עד מפרץ אילת, עם תחנות התפלה לייצור מים ואנרגיה.

4. תעלת אברהם

עיקרי התוכנית:
מעבר ספינות אסטרטגי החוצה את הנגב.
תוואי המסלול:
תעלה מחוף עזה, החוצה את הנגב באלכסון דרך אזור דימונה ומתחברת למפרץ אילת.

- תוכנית בלט (1944)
- תוכנית נאמן (1978)
- RED-DEAD (2007)
- תעלת אברהם

98372219-1	09/07/2026	בקהילה - שבועון	עמוד 68	6/7	20.2x27.97
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

כך יהפוך הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי ימים יגידו :

"מה אם
המשאב החשוב
ביותר של
ישראל אינו
הגז שמחתח
לקרקע או
תעשיית ההייטק
שמעליה, אלא
המיקום שלנו?
הגיע הזמן
לחשוב באופן
יצירתי שלא
רק פותר בעיה
אלא משנה
את המשחק"

רעיונות פורצי דרך. טאוב

החזון הראשון. אלן, המפה ששרטט והספר שכתב

ישראל לירדן וב־2007 נחתם מזכר שיתוף פעולה לביצועו.

על פניו, למהדורה זו של 'תוכנית הימים' יש תרונות רבים.

תחנת שאיבה שתוקם באזור עקבה תזרים מאות אלפי מ"ק של מים ממפרץ אילת צפונה לכיוון באר מנוחה. מכאן המים יתגלגלו מכוח עצמם בהפרש גבהים של שש מאות מטרים עד ים המלח. על הדרך הם יסובבו טורבינות ענק שייצרו חשמל זול ונקי עבור ישראל, ירדן והרש"פ וגם יפעילו את מכונת ההתפלה הגדולה ביותר בעולם (בהיקף של 800 מיליון מ"ק לשנה - פי שמונה מכל מפעל התפלה אחר) שתפתור אחת ולתמיד את צורכי המים של ירדן. התחנה הסופית של המים תהיה בים המלח עצמו, שיפסיק סוף־סוף להתכווץ ויתחיל להתרומם.

מבחינת תומכי הרעיון, מדובר בהברקה גאונית שתפתור במהלך אחד את משבר האנרגיה, החשמל והכלכלה של ישראל, ירדן והרשות הפלסטינית. היא תבליט את קריסתו המתמשכת של ים המלח; תביא שלום אזורי וגלובאלי; וקרוב לוודאי תקטין את מספר תאונות הדרכים בכביש הערבה, שיהפוך ל'תעלת הערבה'...

המתנגדים, לעומת זאת, טענו כי מדובר בטרואמה אקולוגית וקטסטרופה דיפלומטית שתערער את המשטר הירדני, תהרוס את מאגר מי התהום בערבה, תחריב את ים המלח ותהפוך לפיאסקו כלכלי ואדריכלי שלעומתו אפילו גשר המיתרים הירושלמי ייחשב ליצירת מופת של מחשבה זהירה ושיקול דעת מעמיק.

בפועל הרעיון גווע בקול דממה דקה. את האזכור האחרון שלו בתקשורת הישראלית מצאתי מלפני עשר שנים. מאוחר יותר, ידיעה קטנה ב'זמן ישראל' ב־2021 בישרה כי גורמים ירדניים הורידו אותו סופית מעל הפרק.

שקדמה לה), לא קרמה עור וגידים. קשיים מדיניים וספקות טכניים העיבו על עתידה. 'חברת ים התיכון-ים המלח' נסגרה סופית באמצע שנות השמונים ורעיון תעלת הימים הלך לאותו מקום אליו הלך מטוס הבלאי (ומכונית הסוסיתא).

אלא שתעלת הימים היא מסוג הפרויקטים שיש להם תשע נשמות, וכך קרה שאחרי שהאופציה הצפונית והאופציה המרכזית ירדו מעל הפרק צצה ועלתה האופציה הדרומית.

להחיות את ים המוות

מהרגע בו התחלתם לקרוא את הכתבה הזאת הספיק ים המלח לאבד כמה אלפי מ"ק של מים (אם באמצע ניגשתם להכין לעצמכם כוס קפה, אובדן המים הגיע כנראה לסדרי גודל של רבבות מ"ק). בכל שנייה מתאדים בים המלח בין שישים לשבעים מ"ק, ומפלס הים שוקע בקצב של מטר וחצי לשנה. המציאות העגומה הזאת שיש לה השלכות כלכליות, תעשייתיות ותיירותיות לא פשוטות, המריצה גורמים רבים לחפש אחר דרכים שיישיבו לחיים את ים המוות.

הואיל והסיכויים להבאת מים מהים התיכון מצטיירים בשלב זה בערך כמו הסיכויים לפתיחת שטיבל חסידי בקאבול, האפשרות המועדפת היא להביא אותם ממפרץ אילת. בין מפרץ אילת לדרום ים המלח מפרידים רק 180 ק"מ. אומנם בנקודה הגבוהה ביותר בערבה, באזור באר מנוחה, מתרוממים פני הקרקע עד לגובה 200 מטר מעל פני הים, אבל אחר כך זו ירידה כל הדרך עד לים המלח.

הרעיון המכונה באנגלית "dead-red" (משחק מילים המבוסס על כך שבאנגלית ים סוף הוא 'הים האדום' וים המלח הוא 'ים המוות') צבר תנופה בשנות התשעים בעקבות הסכם השלום בין

"ועדיין", מוסיף גופו, "צריך לתת קרדיט לאדם שבימים בהם חברת 'מקורות' הזרימה 5 מיליון מ"ק לשנה, כבר חשב במנוחים של מיליארד מ"ק לשנה. לזה קוראים ראש גדול".

תוכנית עזה-מצדה תחילה

בשלהי שנות השבעים התעורר הרעיון מחדש, הפעם ביוזמת שר המדע בממשלת בגין, פרופ' יובל נאמן. הלה קורץ מהחומרים מהם עשויים אנשים שאוהבים לחשוב בגדול. הוא נמנה עם האבות המייסדים של תוכנית הגרעין הישראלית, ונטל חלק פעיל במחקר ובפיתוח שהפכו את ישראל למעצמת חלל. רעיון גרנדיוזי כמו תעלת הימים התאים לו כמו כפפה ליד.

גרסת נאמן לתעלת הימים הייתה שונה מהותית מתוכנית בלס. לא עוד דיבורים על המלחת ים כינרת או הפיכת עמק יזרעאל לווניציה של הגליל התחתון. התוכנית הצנועה יחסית התמקדה בכריית תעלה פתוחה ובהמשכה מנהרה תת־קרקעית שתזרים את מי הים התיכון מאזור אשקלון־עזה לכיוון דרום מדבר יהודה. שם המים יפרצו החוצה ויצנחו מגובה מאות מטרים במפל מרהיב אי־שם בסביבות מצדה.

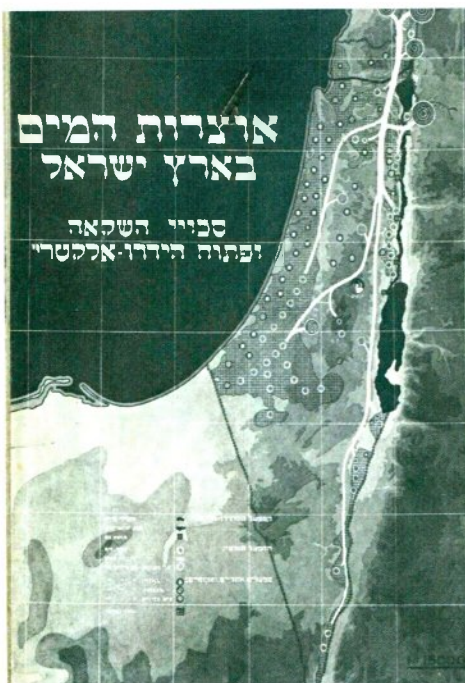
לו הייתה התוכנית יוצאת לפועל אפשר ומצדה הייתה הופכת לאי, 'שביל הנחש' המפורסם היה נעשה למגלשת מים אקסטרים, טורבינות חשמל הידרואלקטריות היו מפעילות תחנת התפלה אדירה שהייתה פותרת את צורכי המים והאנרגיה שלנו ושל צאצאינו עד לעתיד הנראה לעין, מפלס ים המלח היה מטפס מעלה־מעלה, ותושבי ערד היו מוצאים את עצמם במרחק הפלגה לא רב מהמרינה בנמל אשדוד.

למרבה הצער, גם 'האופציה המרכזית' כפי שכונתה התוכנית (להבדיל מ'האופציה הצפונית')

98372228-1	09/07/2026	בקהילה - שבועון	עמוד 69	7/7	20.14x27.54
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

כך יהפוך הנגב ל"מיצר הורמוז" ישראלי ימים יגידו :

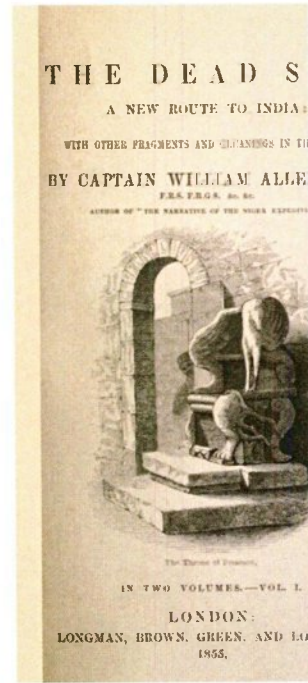
המסע הימי
לגורם למצרים
לחשוב שישאל
מנחת בדציות
לחיות העלה
עוקפת סואץ
אום רציו על
מערב שחלק
ניכר מהבטוח
נמסר על מעבר
אנוני בתעלה
וליצור מנפי
לחץ על
ההנהגה
בקהיר

הגרסאות מוקדמות של המוביל הארצי ותעלת הימים. ספרו של בלאס 'אוצרות המים בארץ ישראל'

חזון 44. שמחה בלאס עם אריק ג'ונסטון שגריר המים של אייזנהאואר, על רקע בקעת הירדן

המחסומים הקרסו

"בחינה של 170 שנות ניסיונות כושלים לכריית תעלת הימים מלמדת שבפני הרעיון ניצבו שלושה מחסומים עיקריים: מדיני, טכנולוגי וכלכלי. אבל המשותף לכולם הוא שבשנת 2026 הם כבר קרסו", טוען טאוב.

הקושי המדיני נעוץ בתגובה המצרית לרעיון. תעלת סואץ, דרכה עוברת 12 אחוז מהתעבורה הימית העולמית, היא צינור החמצן של המשטר המצרי. כל ניסיון להתחרות עימו יצטייר בעיני המשטר כאיום קיומי. מבחינה מעשית, כל עוד שלטו המצרים באיים טיראן וסנפיר במוצא הדרומי של מפרץ אילת הם היו יכולים לחסום בקלות תעלה חוצת ישראל.

כיום הדברים השתנו. האיים הועברו לשליטה סעודית שפתוחה הרבה יותר למיזמי תעבורה חוצי מזרח-תיכון אותם מנסים האמריקאים לדחוף כמשקל נגד למיזם 'חגורה ודרך' דרכה מנסה סין להשתלט על מוקדי תעבורה גלובאליים. "גורמים שפגשתי בווינגטון סיפרו לי איך שבכל פעם שספינת מלחמה אמריקאית חוצה את תעלת סואץ הם מודעים לכך שעניינים סיניים סורקות אותה לכל אורך הדרך", מספר טאוב.

מעבר לכך, המצרים עצמם מודעים לכך שהתעלה שלהם כבר אינה עומדת בעומס. הזינוק העצום בספנות העולמית בעשרים השנים האחרונות יצר ביקוש לנתיבי מים חלופיים, כפי שהגדים מקרה מלפני כמה שנים כאשר ספינה אחת שנתקעה בתעלת סואץ וחסמה אותה לתנועה יצרה זעזועים בכל הכלכלה העולמית. "במצב הקיים, צריך להציג את 'תעלת אברהם' לא כמשהו שמתחרה במצרים אלא משלים את תעלת סואץ, אפילו עד כדי התחלקות

בינלאומי של סחורות, מטען, ייצור אנרגיה סולארית וכל העסקים הנלווים לכך.

אבל אז אני קצת מפנצ'ר את החזון הגדול ומזכיר לבן-שיחי שבקצה ים סוף אורבים החות'ים, ואלה עלולים לשבש את ציר התנועה הישראלי. אחרי הכל, זו הסיבה שנמל אילת שמם ומושבת בימים אלה.

טאוב מודה שזו בעיה, אבל לא רק בעיה ישראלית. "באותה מידה החות'ים מאיימים על הספנות בתעלת סואץ ומאלצים אוניות לעשות סיבוב ענק סביב אפריקה. מתישהו, במוקדם או במאוחר, העולם יצטרך לעשות משהו עם הבעיה הזאת. אי אפשר שהסחר העולמי יהיה תלוי בגחמות של קבוצת טרוריסטים".

מעבר לתועלת הכלכלית הישירה, אומר טאוב, תעלה כזאת תעניק לישראל שכבת הגנה ייחודית שיש למעט מאוד מדינות בעולם: חיוניות.

"נשק ומטוסים הם הגנה מצוינת אבל ההגנה הטובה ביותר היא הידיעה שהעולם לא יכול להרשות לעצמו שתוקף, כאשר 20-15 אחוז מהסחר העולמי עוברים דרך הנגב הישראלי, ביטחונה של ישראל הופך לאינטרס של המעצמות הגדולות. מחיר המלחמה נעשה יקר מדי לכולם".

"מבחינה מעשית, השלב הראשון יהיה בדיקת היתכנות מעמיקה שעולה כמה מיליונים בודדים, ואז אפשר להבין באמת עלויות, הנדסה, זמנים וכו'", אומר טאוב. "השורה התחתונה היא שאני לא בטוח שמה שישאל צריכה כיום זו בהכרח תעלה, אבל מה שישאל בודאי זקוקה לו היום הוא האומץ לחשוב על רעיונות גדולים ונועזים".

ימים יגידו אם הם התיכון וים סוף יתחברו בסוף, ואם ים המלח יצטרף לחגיגה. איך אמר ההוא ששמו הוזכר מוקדם יותר בכתבה? "אם תרצו - אין זו אגדה".

בהכנסות איתם. אם הכניסה לתעלה תהיה באזור אשקלון-עזה, הדבר ייצור גם גבול ביטחוני טבעי בינינו לעזתים, ואולי יוכל להשתלב בתוכניות הבינלאומיות לשיקום הרצועה. הרי אם יש דבר אחד שהעזתים יודעים לעשות היטב זה לחפור...", הוא מוסיף בקריצה.

גם מבחינה טכנולוגית דברים השתנו. לא עוד תוכניות מטורפות של חפירה באמצעות פצצות אטום או כרייה מייגעת בשיטות של פעם. מכונות TBM חוללו מהפכה בתחום קידוחי מנהרות והן יכולות לשמש באופן דומה בחציבת תעלות בקצב וביעילות שלא היו קיימים בעבר.

אשר לפן הכלכלי, גם כאן נפתחו הזדמנויות חדשות. לפי הערכה ריאלית, עלות פרויקט גרנדיוזי כזה צפויה לעמוד על מאה מיליארד דולר. אבל העלות לא צריכה לבוא על חשבון משלם המיסים הישראלי. קיימים בימינו מגוון מכשירי מימון לפרויקטים מסוג זה ומספיק כספי משקיעים המחפשים אחר אפיקים ארוכי טווח שיניבו תשואה לאורך שנים.

אם רוצים להוסיף חזון על דמיון אפשר להזכיר בהקשר זה את תוכנית 'השדרה הכחולה' המציעה לעבות את מדינת ישראל באמצעות שורה של איים מלאכותיים שיוקמו מול חופיה וישמשו למגוון מטרות - מנמל תעופה בינלאומי ועד פתרונות מגורים. כמויות האדמה שיוצאו מהקרע בחפירת תעלת אברהם יוכלו לשמש לבניית האיים של השדרה הכחולה.

טאוב מחייך כשאני זורק לו את הרעיון. "אחד ממכריי אמר שהוא מתנגד לתוכנית 'תעלה אברהם' משום שהיא תקטין את שטח ארץ ישראל. אבל אם הקרקע שנלקחה מהנגב תגדיל את רצועת החוף, לא איבדנו דבר".

התעלה תשנה ללא הכר את צביונו של הנגב. השטח הריק ביותר של ישראל 'הפוך להאב'